

Votre Programme Matmidim – Chiour ALEPH

Semaine du 26 au 28 septembre 2023

Souguia n°105

ת"סד



Matmidim

Programme d'étude Mondial

Sujet de la semaine :

Soukot – Ma'amid bémékabel Touma

- Choulh'an Aroukh et Poskim -

Pour la Refoua Chelema de

Haim Dan Patrick ben David, Esther bat Rakheli et Rakhel bat Rivka

Pour la Hatslaha de la famille Mimoun ben Kohava

Tephila avant le Limoud

יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ ה' אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שְׁלֹא יֵאָרַע דְּבַר תְּקֵלָה עַל יָדֵי, וְלֹא אֶכְשַׁל בְּדַבֵּר הַלְכָה, וְיִשְׁמְחוּ בִּי חֲבֵרֵי, שְׁלֹא אֵמַר עַל טָמֵא טְהוֹר וְלֹא עַל טְהוֹר טָמֵא, וְלֹא עַל מִתָּר אָסוּר וְלֹא עַל אָסוּר מִתָּר, וְלֹא יִכְשְׁלוּ חֲבֵרֵי בְּדַבֵּר הַלְכָה וְאִשְׁמַח בָּהֶם. כִּי יִי יִתֵּן חֲכָמָה מִפִּי וְדַעַת וְתְבוּנָה. גַּל עֵינַי וְאִבִּיטָה נִפְלְאוֹת מִתּוֹרָתְךָ

Tephila après le Limoud

מוֹדָה אֲנִי לְפָנֶיךָ יי אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שְׁשִׁמְתָּ חֵלְקֵי מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ. וְלֹא שִׁמְתָּ חֵלְקֵי מִיּוֹשְׁבֵי קְרָנוֹת. שְׂאֲנִי מְשֻׁכִּים וְהֵם מְשֻׁכִּימִים. אֲנִי מְשֻׁכִּים לְדַבְרֵי תוֹרָה וְהֵם מְשֻׁכִּימִים לְדַבְרֵי בְטִלִּים. אֲנִי עֲמַל וְהֵם עֲמַלִּים. אֲנִי עֲמַל וּמְקַבֵּל שְׂכָר וְהֵם עֲמַלִּים וְאֵינָם מְקַבְּלִים שְׂכָר. אֲנִי רֵץ וְהֵם רָצִים. אֲנִי רֵץ לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא, וְהֵם רָצִים לְבָאָר שְׁחַת. שְׁנֵאֲמַר וְאִתָּה אֱלֹהִים תוֹרְדִם לְבָאָר שְׁחַת. אֲנִשִּׁי דְמִים וּמְרָמָה לֹא יִחַצּוּ יְמֵיהֶם, וְאֲנִי אֶבְטַח בְּךָ

Le Choulhan Aroukh a l'air de se contredire dans deux endroits différents. D'un côté il est Possek comme le Roch que le seul problème dans une Souka qui tient sur un lit est de s'assurer de sa hauteur, ce qui implique que le problème de Maamid n'est pas pris en compte. Mais dans un autre Siman il dit que poser son Skakh sur une échelle pourrait poser problème car elle serait Mekabel Touma.

Les Poskim ont expliqué cette apparente contradiction et nous devons les étudier afin de savoir si Maamid est finalement à craindre même d'après le Choulhan Aroukh.

Bon Limoud sur Matmidim !

Programme du mardi

Etudier les trois Choulhan Aroukh suivants : où peut-on relever une apparente contradiction ?
Pourriez-vous proposer une façon de la résoudre ?

שולחן ערוך אורח חיים הלכות סוכה

סימן תרכט סעיף ז

יש להסתפק אם מותר להניח סולם על הגג כדי לסכך על גביו.
הגה: לכן אין לסכך עליו; ואפילו להניחו על הסכך להחזיקו, אסור; וה"ה בכל כלי המקבל
טומאה, כגון ספסל וכסא שמקבלין טומאת מדרס (מהרי"ל).

שם סעיף ח

לחבר כלונסאות הסוכה במסמרות של ברזל או לקשרם בבלאות (פירוש
חתיכות של בגדים בלויים) שהם מקבליים טומאה, אין קפידא.

סימן תרל סעיף יג

הסומך סוכתו על כרעי המטה
והכרעים הם מחיצות, אם יש בה
גובה י' טפחים מן המטה לסכך,
כשרה; ואם לאו, פסולה. ואם סמך
הסכך על עמודים והכרעים הם
דפנות, אפילו אין גובה עשרה
מהמטה עד הסכך, כשרה, כיון שיש
י' טפחים מהארץ עד הסכך.

Quelles sont les deux réponses rapportées par le Maguen Avraham ? En quoi contredit-il le
Levouch (rapporté plus loin, journée du mercredi) ?

מגן אברהם סימן תרכט ס"ק ט

על גביו. דאין מעמידין הסכך בדבר המקבל טומאה **שמא יבא** לסכך בו אף על גב שמעמידין על כותל
אבנים משום דלא שכיח שיסכך בהם ועוד דכ"ע ידעי דכה"ג בית דירה מקרי ויש נוהגים להעמיד קנים
תחת הסכך ומדת חסידות הוא (ר"ן) [...]

מ"מ צ"ע דהא בס"י תר"ל פסק הרב"י בהדיא דמותר להעמיד בדבר המקבל טומאה דאל"כ אפי' גבוה
עשרה פסול ע"ש וגם בס"ח פסק לחבר כו' אין קפידא א"כ מוכח דס"ל כת"ה שמותר להעמיד בדבר
המקבל טומאה וכ"ה בלבוש בהדיא **לכן נ"ל דמה שאסר בסולם היינו משום שהיא עצמ' סכך פסול**
[ועס' תרל"ב] וכ"ה ברשב"א ס' קצ"ה וידוע שתשוב' להרמב"ן הוא ג"כ מהרשב"א וא"כ שניה' לדבר א'
נתכוונו אבל להעמיד הסכך בדבר המקבל טומאה שרי וכמ"ש הרא"ש ות"ה ומהרי"ל בתשו' ס' פ"ז ועי"ל
דבדיעבד שרי וכמ"ש ס"י תר"ל ולכתחל' אסור וכמ"ש כאן ס"ז ומ"ש ס"ח שמותר לקשרם בבלאו'
היינו כמ"ש ס"י תר"ל בשם הר"ן דכיון שאין הסכך עצמו נסמך עליה' אלא שקונדסין נסמכין עליהם שרי
וכן עיקר דלא כלבוש:

משנה ברורה על שולחן ערוך אורח חיים הלכות סוכה סימן תרל סעיף יג

(נט) אם יש בה גובה וכו' כשרה - דאף דמעמיד ע"ג מטה שהיא מקבלת טומאה [ס] לא איכפת לן בזה
דקבלת טומאה על הסכך נאמר ולא על הדפנות. ומ"מ לכתחלה נכון להזהר בזה כי יש מן הפוסקים
שמחמירין בזה [מ"א בסי' תרכ"ט ס"ח]:

שער הציון סימן תרל ס"ק ס

(ס) עיין בבית יוסף שהביא בשם תרומת הדשן להכריח דגם דעת הרי"ף הוא כן, מלבד דעת הרא"ש
שהביא מירושלמי דדחה הטעם מפני שמעמיד בדבר המקבל טומאה. ולעניות דעתי משום זה בלבד
קשה לסמוך להקל, אחרי שהר"ן וכן הריטב"א בחדושו דעתם דלדעת הרי"ף יש לחוש לטעם זה, אכן
אחרי בינותי בספרים ראיתי שרבים הם המקילים בפרט זה שפסקו כחכמים, הלא המה הרי"ף גיאות

[וזזה לשונו, הסומך סוכתו לכרעי המטה להעמידה ולחזקה, אפילו אינה יכולה לעמוד בפני עצמה כשרה], והרמב"ם בפירוש המשנה שהעתיק הטעם אלבא דר' יהודה מפני שאין לה קבע ור' יהודה לטעמה וכו', ואין הלכה כר' יהודה, והרז"ה ורבנו ישעיה, הובא בשבלי הלקט, כולם כתבו בהדיא דהלכה כחכמים, וממילא מובן דאינם חוששין למה שמעמיד על דבר המקבל טומאה, וגם הר"ן שמחמיר הוא רק מדרבנן בעלמא, עיין שם, ובודאי יש לסמוך על דעת המקילין בזה, אכן לכתחלה נכון להזהר בזה לצאת ידי כל הדעות, ועיין בדברי קרבן נתנאל על הרא"ש:

Programme du mercredi

Le Levouch – Rabbi Mordeh'aï Yafé est né en 1530 à Prague. Il compte Rachi et Hillel parmi ses ancêtres et est élève Mouvhak du Rama, il étudia aussi auprès du Maharshal. Très grand érudit, il étudia aussi la philosophie, l'astronomie et les mathématiques, ainsi que la Kabala, domaines qui auront une place dans son ouvrage. Il fut nommé Rav dans plusieurs villes comme Prague, Grodno, Lublin (où il devient l'un des dirigeants du Conseil des Quatre Terres) et Pozen, où il restera Grand Rav jusqu'à son décès en 1612.

Après la parution du Choulh'an Aroukh qu'il estima trop succinct, il décida d'écrire son ouvrage le levouch Malkhout, organisé autour du Tour et qui offrirait plus d'explications, tout en mettant davantage en avant le Minhag Ashkenaz. Son importance fut telle que des grands commentaires sont apparus ultérieurement, comme le Elia Zouta et le Elia Raba régulièrement rapportés en référence Halah'ique.

לבוש אורח חיים סימן תרל סעיף יג

הסומך סוכתו על כרעי המטה והכרעים הן הדפנות, אם יש גבוה עשרה טפחים מן חלל המטה עצמה לסכך(ט)כא כשרה, ואם לאו פסולה, אף על גב שמן הארץ עד הסכך יש עשרה אפילו הכי פסולה, שכיון שהסכך הוא על גבי כרעי המטה עצמם הרי לא חשיב להיות מן הסוכה אלא חלל המטה, וחלל המטה אין בו עשרה שהוא שיעור הכשר סוכה: * הג"ה ועיין לעיל סימן תרכ"ז וסעיף ג' ובסימן תרל"ד ובסימן תרל"ג סעיף ח' וט': אבל אם סמך הסכך על העמודים והעמודים תקועים בארץ והכרעים הם הדפנות, אפילו אין גבוה עשרה מן חלל המטה עצמה עד הסכך כשרה, כיון שאם ינטל המטה יש עשרה טפחים מהארץ עד הסכך, אין המטה ממעט את האויר לפסול אותה, שהמטה אין לה קבע שהרי יכולים לטלטלה ממקומה.

ואין לומר אדרבה היא הנותנת שכיון שאין לה קבע נפסל אותה ג"כ לדפנות, שהרי אם ינטל המטה תשאר הסוכה בלא דופן, לזה לא חיישינו, שבדפנות סגי בדופן שיכולה לעמוד ברוח מצוייה, הלכך לגבי קרקעית הסוכה לא חשיבין קרקעית המטה ואינו ממעט הכשר אויר הסוכה, כיון שיכולה להנטל ודרכה להנטל, ולגבי הדפנות חשיבין דפנות המטה לדפנות כשירות כיון שיכולין לעמוד ברוח מצוייה:

שם סימן תרכט סעיף ז

יש להסתפק אם מותר להניח סולמות שלנו על גבי הסוכה לסכך עליה, שלא נתברר לנו דינא אם הם מקבלים טומאה אם לאו, שהרי אין להם בית קיבול ואינם דומין כל כך ליחשב כלי, לכך יש להחמיר שלא להניחם כלל על הסוכה, והוא הדין כל כלי כגון ספסל וכסא שמקבלים טומאת מדרס, יש ליזהר בהן שלא להניחן עליה כלל: סעיף ח. [...] הלכך מותר לחבר כלונסות הסוכה במסמרות ואפילו במסמרות של ברזל, ואף על גב שהמסמרות הם מקבלים טומאה מותר, שאין המסמרות עשויין לצל אלא להעמיד הסוכה ולחזקה, ומהאי טעמא מותר ג"כ לקשרה בבלאות שהם מקבלים טומאה:

Le H'ayé Adam - Rabbi Avraham ben Yehiel Mikhal Dantsiguer est né à Danzig en Pologne en 1748 dans une famille de Rabbanim importants. Il a étudié à la Yeshiva de Prague et auprès de Rav Yehezkiel Landau – le Noda Bihouda. Il décline un poste à Vilna et gagne sa vie en exerçant le métier de marchand, mais plus tard, après une perte importante de ses biens, il y acceptera la fonction de Dayan jusqu'à ses derniers jours en 1820.

חיי אדם חלק ב-ג (הלכות שבת ומועדים) כלל קמו סעיף ל

לכתחלה ראוי להחמיר שלא להעמיד הסכך בדבר שמקבל טומאה. **ולכן אין ליתן סולמות** של עגלות או המחוברים בכותל שנותנים שם מאכל בהמה, שהם ככלים ומקבלים טומאה, וכן שאר סולמות שיש להם בית קיבול השליבות, וכל שכן שאר כלים כגון מרה ומגריפה כדי לסכך עליהן, ואפילו ליתן אותם על הסכך כדי שיחזיק הסכך שלא יפול, דגזרינן שמא יבוא לסכך בהם. ומה שנותנין הכלונסאות על

Il est l'auteur d'ouvrages Halakhiques très importants : le H'ayé Adam, conclusions sur les parties du Orah Haim du Choulhan Aroukh (mais dans un ordre différent). Il développe ses explications dans le Nishmat Adam. Le livre H'okhmat Adam porte sur la partie Yoré Déa, avec ses développements dans le Binat Adam. L'influence de ses psakim est très importante notamment en Europe, et devient une référence régulière pour le Mishna Broua. Il est aussi l'un des trois piliers utilisés par le Kitsour Choulh'an Aroukh

כותל אבנים המחובר, משום דשם לא שייך למגזר. וכל זה לכתחלה אם אפשר ליזהר. אבל אם אי אפשר שאין לו שאר דברים או בדיעבד, קיימא לן דמותר להעמיד הסכך בדבר המקבל טומאה. ולכולי עלמא מותר לחבר הכלונסאות שמניח הסכך עליהם במסמרות של ברזל, כיון שאין סומך הסכך על המסמרות אלא שמחזיק בהם העמודים, זה מותר לכולי עלמא. וכן מותר לקשרם בחבלים של פשתן או בבגדים בלויים. אבל לקשור הסכך עצמו בכלונסאות בחבלים, ראוי ליזהר לכתחלה, כיון שקושר הסכך עצמו בדבר המקבל טומאה (סימן תרכ"ט במ"א):

Programme du jeudi

Le Bikourei Yaakov - Rabbi Yaakov Ettlinger est né en 1798 à Karlsruhe (Allemagne) et est mort en 1871 à Altona (Royaume Prusse). Un de ses Rabbanim fut le Rav Asher Wallerstein, fils du Shaagat Arieh. Il fut Rav dans plusieurs communautés allemandes. Il fut connu pour être versé dans le Zohar. Il étudia aussi à l'université et fut ainsi un des premiers Rabbanim ayant une formation académique. Musicien, il écrivit la partition du Pyout Maoz Tsour chanté à H'anouka. Il fonde sa Yeshiva dans la ville de Mannheim où il formera de nombreux illustres étudiants dont le célèbre Rav Chimchon ben Raphaël Hirsh. Puis à Altona il fonde aussi une Yeshiva où l'on compte parmi ses élèves le Rav Azriel Hildesheimer, aussi universitaire et fondateur du mouvement « nouvelle orthodoxie » (Torah et Derekh Erets), qui tente de concilier le judaïsme traditionnel et la culture moderne, tout en luttant contre le mouvement réformé, tout comme le Rav Ettlinger lui-même.

Il reçut le titre honorifique de « Nassi Erets Israël » par les Rabbanim Ashkenazim et Sefaradim de Jérusalem pour son investissement en faveur de l'installation des juifs en Israël. Rav Yossef Haim Sonnenfeld qui habitait dans la demeure « Beit Yaakov » offerte en l'honneur de Rav Ettlinger, ne tarissait pas d'éloges sur le Rav. Il disait qu'il voyait une correspondance divine entre sa mort le 1^{er} soir de Hanouka et son ouvrage le plus important, le Aroukh Laner (commentaire profond sur le Chass) qui est composé de 8 tomes, et dont le nom rappelle prophétiquement que la lumière de sa Neshama a été emportée dans le monde futur ce jour de Hanouka. Le Bikourei Yaakov traite précisément des Halakhot de Souka. Ces deux ouvrages sont des références utilisées couramment parmi les Poskim.

ביכורי יעקב סימן תרכט ס"ק טו

אין קפידא. אף דאסור להעמיד בדבר המקבל טומאה, שאני הכא כיון דאין הסכך נשען על הברזל והבלאות אלא על הכלונסות, הו"ל מסמרות ובלאות מעמיד דמעמיד דשרי אליבא דכו"ע, כמש"כ הר"ן (מג"א סק"ט). וה"ה בכל כה"ג שרי להניח קנים אפילו על כלי ממש ולהניח הסכך עליהם. ואין אסור אלא כשמסכך ממש על דבר המקבל טומאה, או שפסול לסכך מטעם מחובר וכדומה. ולסמוך על כותל אבנים משמע בר"ן דאפילו סכך ממש מותר לסמוך, דלא שכיח שיסכך באבנים וליכא למיגזר אי יסמוך הסכך עליה שמא יבא לסכך בהן. וסיים, ויש נוהגים להעמיד קנים תחת הסכך שלא לסמוך הסכך על כותל אבנים ממש, ומדת חסידות היא:

שם סימן תרל ס"ק לב

(לב) על כרעי המטה. לפמש"כ הט"ז כאן (ס"ק י"ד) משמע דאפילו לכתחלה מותר לסמוך. אבל לפמש"כ המג"א סי' תרכ"ט ס"ז הבאתיו שם (ס"ק י"ג), רק בדיעבד כשרה אבל לא לכתחלה, משום מעמיד בדבר המקבל טומאה, ועיין מש"כ שם:

Quel est l'avis du Kaf Hahaim sur le Choulhan Aroukh ? Selon le Or Letsion, quelle est la méthode utilisée par le Choulhan Aroukh pour présenter ses Psakim?

כף החיים סימן תר"ל אות חף

שמעתי יעו"ש. מיכו כז"ח פסק להחמיר כמ"ד מפני שמעמיד בדבר המקבל טומאה יעו"ש כס"י זכ וס"י חרכ"ט וסכ"ד שכנס"ג כסגנ"י או"י ט"י או"י כ"א. וא"כ לפי דברי כז"ח אין להניח הספק על כרעי המטה ואפי"ה אם יש גובה י"ט מן המטה לסכך מפני שמעמיד בדבר המקבל טומאה. ולכן להחמיר יש להחמיר. וכ"כ דעת האחרונים להחמיר יש להחמיר כמ"ש לעיל ס"י חרכ"ט או"י יעו"ש :

שו"ת אור לציון מבואות יסודות בדרכי ההוראה ענף א

ענף א - שיטת מרן בפסקיו בשולחן ערוך.
א. הנה מצינו למרן בכמה מקומות שנראים דבריו כסותרים אלו את אלו, שבאותו ענין פסק כשתי דעות החולקות זו על זו, כגון לענין סוכה, שבסימן תר"ל סעיף י"ג [...].
ב. ונראה בכל זה יסוד בשיטת מרן בפסקיו בשו"ע, שאעפ"י שבכמה מקומות שיש מחלוקת בין הראשונים הכריע מרן כצד אחד, מ"מ במקום שראה שאין דברי החולקים דחויים לגמרי, ובפרט במקום איסור תורה, מפני שמרן בפסקיו אינו פוסק בראיות תלמודיות, אלא מכריע בין שיטות הפוסקים, וכמש"כ מרן עצמו בהקדמתו לבית יוסף וז"ל. ועלה בדעתי שאחר כל הדברים אפסוק הלכה ואכריע בין הסברות, כי זהו התכלית, להיות לנו תורה אחת ומשפט אחד, וראיתי שאם באנו לומר שנכריע דין בין הפוסקים בטענות וראיות תלמודיות, הנה התוספות וחיידושי הרמב"ן והרשב"א והר"ן ז"ל מלאים טענות וראיות לכל אחד מהדעות, ומי זה אשר יערב ליבו לגשת להוסיף טענות וראיות, ואיזה הוא אשר ימלאהו ליבו להכניס ראשו בין ההרים הררי אל להכריע ביניהם על פי טענות וראיות לסתור מה שבררו הם, או להכריע במה שלא הכריעו הם וכו'. וע"ש שמשום כך הסכים בדעתו להכריע על פי שלשת עמודי הוראה. וכיון שאינו אלא מכריע, אף במקום שפסק כצד אחד חשש לדברי החולקים, כיון שיכול לקיים שניהם, והוא כעין דין דבר שיש לו מתירין, שכיון שיכול לנהוג בהיתר גמור, אומרים לו המתן עד שיהא ודאי היתר.

ובזה מתיישבות הסתירות בדברי מרן, שלענין מעמיד בדבר המקבל טומאה, אעפ"י שהכריע מרן כהראשונים הסוברים שאם העמיד בדבר המקבל טומאה הסוכה כשרה, מ"מ חשש החולקים, והסתפק אם להתיר לעשות כן לכתחילה, ולכן בסולם כתב שיש להסתפק אם לעשות כן לכתחילה, ובסומך סוכתו על כרעי המיטה דאיירי בדיעבד, כתב להכשיר את הסוכה [...].

Liste des 105 Souguiot étudiées sur Matmidim

Souguiot de Brah'ot

1. Birkot Hatorah
2. Choméa Kéoné
3. Arévout
4. Kavana dans le Chema
5. Position pour le Chema
6. Méah Brah'ot
7. Amen Yetoma
9. Les quantités pour les Brah'ot
10. Les Brah'ot de consommation
11. Brah'a Chééina Tsrih'a
12. Ikar Vétafel
13. Mééin Chaloch

14. Brah'a sur un interdit
15. Anigrone
17. Birkat Haguefen
18. Natei Inchei
19. Birkat Haréah'
22. Les jus
23. Trima
24. Pat Kisnin (1)
25. Pat Kisnin (2)
26. Les Apéritifs
- 27-31 Zimoun
32. Tefilat Haderekh

- 33-34. Birkat Hagomel
38. Chéhéh'éyanou sur un nouveau fruit
39. Chéhéh'éyanou sur un nouveau Keli
40. Chéhéh'éyanou sur les Mitsvot
41. Hatov Véhamétiv sur le vin
42. Cheva Brah'ot (1)
43. Cheva Brah'ot (2) – Panim H'adachot
46. Birkat Halevanah
- 47-49. H'azarat Hachats'

Sougiot sur les H'aguim

- Hanouka**
8. Emplacement de la Hanoukia
44. Ner Ich oubeto
45. Ner Ich oubeto (2)
- Pourim**
16. Michloah' Manot et Matanot Laevyonim
85. Zakhor et Méh'iyat Amalek
- Pessah**
20. Biour H'amets
58. Bedika des miettes
86. 87. 88. Vente du Hamets
- Sefirat Haomer**
21. Un seul grand compte
89. 90. Un enfant qui devient adulte au milieu de la Sfira
- Ben Hametsarim**
100. 3ème Beit Hamikdash
- Roch Hachana**
35. Les trois Livres
101 - 103. Tkiot Choffar
- Soukot**
36. Mitstaer
104. 105. Ma'amid

Souguiot générales

37. Bal Tossif
50. Tokh Kédé Dibour
- 51-52. Ein Chaliah' Lidvar Avera
53. Mitsva bo yoter Mibichlouh'o

54. Mitsvot lav lihanot nitanou
- 55-56. Mitsvat Assei
- Chehazman grama
57. Zerizim makdimim lemitsvot

71. 72. Haossek Bamitsva Patour Minhamitsva
89. 90. Les actions de l'enfant

Chabbat – Melekhet Mah'chevet

59. 60. 61. Mit'assek
62. 63. 64. Davar Chééno Mitkaven
65. à 68. Psik Récheh

- 75 à 79. Grama
80. Chinouy
69. 70. Melakha chééina tsrikha légoufah

Chabbat – Les Derabanan

- 91 à 95. Réhitsa BéChabbat VéYom Tov

Hachkafa- pensée juive

- 81 à 84. Tsaar Baalei Haim

Even Haezer

- 96 à 99. Yih'oud

Yorei Dé'ah

73. 74. Maaser sur les gains